

**O‘ZBEKISTONDA AHOLIGA TIBBIY YORDAM KO‘RSATISH TIZIMINING
TARIXIY TRANSFORMATSIYASI: ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA
RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI**

Pardaaliyev Sherzod

Millat umidi universiteti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17583145>

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida aholiga tibbiy yordam ko‘rsatish tizimining tarixiy rivojlanishi, mustaqillik yillaridagi tub islohotlar, zamonaviy raqamlashtirish jarayonlari, sun‘iy intellekt texnologiyalarining ta’siri hamda ushbu sohada huquqiy tartibga solish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Tibbiy xizmat sifatini oshirish, aholining salomatligini samarali himoya qilish va davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlari asosida tizimning transformatsiyasi chuqur tahlil etilgan.

Kalit so‘zlar: tibbiy yordam, sog‘liqni saqlash tizimi, tarixiy transformatsiya, raqamlashtirish, elektron sog‘liqni saqlash, sun‘iy intellekt, huquqiy tartibga solish, aholining salomatligi, davlat islohotlari, zamonaviy texnologiyalar.

KIRISH

O‘zbekiston Respublikasida aholiga tibbiy yordam ko‘rsatish tizimi uzoq tarixiy yo‘lni bosib o‘tdi. Sobiq Ittifoq davrida qat’iy markazlashgan rejalashtirish asosida tashkil etilgan bu tizim mustaqillikdan keyingi yillarda tubdan o‘zgardi.

Dastlabki yigirma yilda asosan infratuzilma va kadrlar masalasi hal qilinsa, so‘nggi o‘n yillikda raqamlashtirish, xususiy sektorning jalb etilishi va xalqaro standartlarga moslashuv jarayonlari tezlashdi. Prezident Shavkat Mirziyoyevning 2017-yildan boshlab sog‘liqni saqlash sohasidagi islohotlari tizimni yangi bosqichga olib chiqdi.

Ayniqsa, 2022-yil 14-oktabrdagi “Sog‘liqni saqlash tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasi” tibbiy yordamning sifati va foydaliligini tubdan oshirishga qaratilgan muhim hujjat bo‘ldi.

1. TIBBIY YORDAM TIZIMINING TARIXIY BOSQICHLARI

O‘zbekiston hududida tibbiyot an’anaviy shaklda ming yillar oldin rivojlangan bo‘lsa-da, zamonaviy tizim XX asr boshlarida shakllandi. 1920-yillarda tashkil etilgan birinchi shifoxonalar va feldsherlik punktlari sovet davrida kengayib, 1991-yilga kelib respublikada 1200 dan ortiq shifoxona va 7000 poliklinika faoliyat yuritardi. Biroq, bu tizim markazlashgan boshqaruv va moliyalashtirishning cheklovlari tufayli samarasiz edi.

Mustaqillikning dastlabki yillari (1991–2016) o‘tish davri bo‘ldi. 1996-yilda qabul qilingan “Aholining salomatligini himoya qilish to‘g‘risida”gi qonun birinchi mustaqil huquqiy asos bo‘ldi. 2005-yildagi “Davlat sog‘liqni saqlash tizimini isloh qilish dasturi” esa oilaviy poliklinikalar tarmog‘ini kengaytirishga qaratildi. Ammo bu davrda moliyalashtirish yetishmasligi, dori-darmon ta’minoti va mutaxassislarning chet elga ketishi kabi muammolar saqlanib qoldi.

2. 2017-YILDAN BOSHLANGAN TUB ISLOHOTLAR

2017-yil – sogʻliqni saqlash tizimida yangi davr boshlanishi boʻldi. Prezidentning 2017-yil 7-dekabrda “Oʻzbekiston Respublikasida sogʻliqni saqlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi farmoni asosida quyidagi oʻzgarishlar amalga oshirildi:

- 2018-yildan boshlab majburiy tibbiy sugʻurta tizimining sinov tariqasida joriy etilishi;
- Xususiy tibbiyot muassasalariga soliq imtiyozlari berilishi;
- 2020-yilgacha 150 ta zamonaviy koʻp tarmoqli klinika qurilishi;
- Telemeditsina va elektron sogʻliq kartasi (E-Salomatlik) tizimining ishga tushirilishi.

2021-yilda qabul qilingan “Elektron sogʻliqni saqlash tizimini 2025-yilgacha rivojlantirish strategiyasi” esa raqamlashtirishni yangi bosqichga olib chiqdi. Hozirda respublika boʻylab 98% poliklinikalarda elektron navbat va onlayn yozuv tizimi ishlaydi.

3. RAQAMLASHTIRISH VA SUNʼIY INTELEKTNING ROLI

Soʻnggi yillarda sunʼiy intellekt tibbiyotda faol qoʻllanilmoqda. Masalan:

• Toshkentdagi Respublika skrining markazida AI yordamida saratonning dastlabki belgilari aniqlanmoqda;

• “Smart Med” ilovasi orqali 3 milliondan ortiq fuqaro shifokor maslahatini onlayn oldi;

• 2024-yildan boshlab 50 ta hududiy shifoxonada AI-ga asoslangan rentgen tahlili joriy etildi. Bundan tashqari, “Yagona milliy dispetcherlik xizmati” tizimi tez tibbiy yordam chaqiruvlarini 40% ga qisqartirdi. 2025-yilga kelib barcha shifoxonalarda sunʼiy intellekt yordamida kasalliklar prognozi tizimi ishga tushiriladi.

4. HUQUQIY TARTIBGA SOLISHNING TAKOMILLASHUVI

Tibbiy yordam sohasida huquqiy baza ham yangilandi. 2023-yilda qabul qilingan “Tibbiy faoliyat toʻgʻrisida”gi yangi qonun quyidagilarni taʼminladi:

- Shifokorlarning huquqiy himoyasi;
- Tibbiy xizmatlar uchun shaffof narxlash tizimi;
- Xususiy klinikalarga litsenziya berishning soddalashtirilgan tartibi;
- Tibbiy xatoliklarga nisbatan adolatli javobgarlik.

Shuningdek, 2024-yil 1-yanvardan boshlab barcha tibbiy muassasalarda majburiy videokuzatuv va shikoyatlar uchun “Ishonch telefoni” tizimi joriy etildi.

XULOSA

Oʻzbekistonda aholiga tibbiy yordam koʻrsatish tizimi soʻnggi 30 yilda ulkan transformatsiyani boshdan kechirdi. Sobiq markazlashgan model oʻrniga bozor iqtisodiyoti tamoyillari, raqamlashtirish va xalqaro tajribaga asoslangan yangi tizim shakllandi. 2030-yilga borib mamlakatimizda hayot davomiyligi 78 yoshga, onalar oʻlimi esa 100 ming tugʻruqqa 12 tagacha kamaytiriladi degan maqsad qoʻyilgan.

Buning uchun davlat-xususiy sheriklikni yanada kengaytirish, sunʼiy intellektni chuqurroq joriy etish va huquqiy bazani doimiy takomillashtirib borish zarur. Faqat shunday yondashuv bilan Oʻzbekiston aholisining salomatligi ishonchli himoya qilinadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 14-oktabrdagi “Sunʼiy intellekt texnologiyalarini 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasi” toʻgʻrisidagi qarori.
2. Oʻzbekiston Respublikasi Sogʻliqni saqlash vazirligi. Yillik hisobot, 2024.

3. “Tibbiy faoliyat to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni, 2023-yil.
4. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti. O‘zbekiston bo‘yicha hisobot, 2023.
5. Mirziyoyev Sh.M. “Yangi O‘zbekiston – yangi sog‘liqni saqlash tizimi”, 2021.
6. Maqola hajmi: 14 bet. Yuborish muddati: 2025-yil 15-yanvar.